

Interbibliothecair leenverkeer

Driekwart van de bibliotheekleden reserveert jaarlijks een boek – veelal bij de eigen bibliotheek, maar regelmatig ook bij een andere bibliotheekorganisatie, binnen of buiten de provincie. Het interbibliothecair leenverkeer (IBL) geeft elk bibliotheeklid toegang tot de collecties van alle openbare bibliotheken in Nederland. De provinciale ondersteuningsinstellingen (POI's) zijn verantwoordelijk voor de distributie van de materialen. IBL vindt vooral binnen de provinciegrenzen plaats.

IBL wettelijke taak POI's

Vanuit de [Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen](#) (Wsob) zijn de provinciale ondersteuningsinstellingen (POI's) verantwoordelijk voor de distributie van materialen in het kader van het interbibliothecair leenverkeer. Deelname aan het interbibliothecaire leenverkeer houdt volgens de wet in ieder geval de volgende zaken in:

- › Het op verzoek van een lokale bibliotheek ter beschikking stellen van fysieke werken ten behoeve van gebruikers van die bibliotheek;
- › Het op verzoek van een gebruiker doen van een verzoek als bedoeld in bovenstaand punt aan de daarvoor in aanmerking komende bibliotheek;
- › De distributie van fysieke werken door provinciale ondersteuningsinstellingen.

Wat zijn de taken van de POI's?

POI's ondersteunen openbare bibliotheken bij hun werkzaamheden. Samen vormen de POI's een landelijk dekkend netwerk en zijn ze verenigd in de [Stichting Samenwerkende POI's Nederland](#) (SPN). Vanuit de [Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen](#) (Wsob) zijn de POI's verantwoordelijk voor interbibliothecair leenverkeer (IBL) en de ontwikkeling van innovaties ten behoeve van lokale bibliotheken. Daarnaast verlenen POI's ook niet-gesubsidieerde diensten, waarvoor de openbare bibliotheken een vergoeding betalen. POI's zijn actief op het gebied van digitale dienstverlening en infrastructuur, collectiebeleid, IBL, bedrijfsvoering, innovatie en leesbevordering. Niet elke POI voert precies dezelfde taken uit. In 2019 waren negen POI's werkzaam in de branche.

Vooral vervoer binnen provincie

Verreweg de meeste materialen die via het IBL worden verspreid, blijven binnen de provinciegrenzen. In 2019 ging het landelijk om bijna 1,6 miljoen aanvragen binnen de provincie. Het IBL betreft slechts een klein deel van het totaal aantal uitleningen van openbare bibliotheken. Van alle 63,8 miljoen uitleningen werd 97% uit de collectie van de eigen bibliotheekorganisatie afgehandeld; 99,9% werd binnen de provincie en met de collectie van Muziekweb afgehandeld. Voor slechts 0,1% van het totale aantal uitleningen werd gebruikgemaakt van collecties van bibliotheken buiten de provincie (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020). Dit is in lijn met de normen uit het gezamenlijk collectieplan (KB, 2020). In 2019 werden ruim 42 duizend materialen aangevraagd bij bibliotheken uit andere provincies en circa 136 duizend materialen bij Muziekweb (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020).

Wat is de norm voor IBL?

Het overgrote deel van de lokale klantvraag handelen bibliotheken af met hun eigen collectie of met die van andere bibliotheken binnen de provincie. In lijn hiermee is in het gezamenlijk collectieplan afgesproken dat lokale bibliotheken 95% van de klantvraag vanuit hun eigen collectie afhandelen en dat 99,9% van de klantvraag binnen de provincie moet worden afgehandeld (KB, 2019; KB, 2020).

Welke bibliotheken kunnen landelijk leveren?

Tot 2019 konden alleen de [PLUSbibliotheken](#) en [Muziekweb](#) landelijk leveren. De PLUSbibliotheken waren tot 2017 veelal 'de erfgenamen' van de oude stadsbibliotheken met een bijzondere collectiefunctie. Deze doorgaans grotere bibliotheken collectioneren wetenschappelijke literatuur op hbo+-niveau. Vanaf medio 2019 kunnen, naar aanleiding van het gezamenlijk collectieplan en de herijking van de plusfunctie, alle bibliotheken landelijk leveren via het interbibliotheccair leenverkeer (KB, 2019).

De PLUSbibliotheken zijn Tresoor (Leeuwarden), ZB Middelburg, de nieuwe bibliotheek | Stad (Almere), Centre Céramique (Maastricht), Centrale Bibliotheek (Den Haag), Bibliotheek de Witte Dame (Eindhoven), Athenaeum Bibliotheek (Deventer), Groningen Forum: Centrum (Groningen), de Bibliotheek Zuid-Kennemerland (Haarlem), OBA Oosterdok (Amsterdam), de Bibliotheek Utrecht (Utrecht), de Bibliotheek Tilburg Centrum (Tilburg), Bibliotheek Rotterdam (Rotterdam), de Bibliotheek Rozet (Arnhem).

Wat is Muziekweb?

[Muziekweb](#) is de nationale muziekbibliotheek, voorheen de Centrale Discotheek Rotterdam (CDR). De Stichting Centrale Discotheek Rotterdam werd opgericht in 1961, met smaakverbreding en muzikale ontwikkeling als grondbeginselen. Met dit doel werden in eerste instantie lp's uitgeleend, vanaf 1982 cd's en later ook muziekdvd's. Tegenwoordig is uitlenen niet meer de kerntaak; Muziekweb richt zich met name op digitale diensten. Nog altijd staan de kennismaking met muziek en de verbreding van smaak voorop. Bibliotheekleden kunnen materialen lenen uit de collectie van Muziekweb. De tarieven en voorwaarden die voor het lenen in rekening worden gebracht bij de klant, worden niet door Muziekweb vastgesteld, maar door de bibliotheek (Maas & Vroomen, 2020).

Aangevraagde en geleverde materialen via IBL, 2019

Provincie	Aangevraagd ^a Totaal	Aangevraagd binnen provincie	Aangevraagd bij andere provincie ^b	Aangevraagd bij Muziekweb	Totaal aantal uitleningen inclusief IBL
Drenthe	173.820	160.300	1.583	11.937	2.219.291
Flevoland	54.146	51.972	1.066	1.108	1.769.637
Friesland	108.322	103.430	3.637	1.255	3.003.802
Gelderland	193.790	176.662	5.026	12.102	9.192.636
Groningen	141.332	134.534	1.660	5.138	2.731.273
Limburg	56.411	49.828	2.226	4.357	3.116.041
Noord-Brabant	43.048	28.131	5.984	8.933	8.629.876
Noord-Holland	182.009	143.714	4.831	33.464	8.678.607
Overijssel	307.864	299.086	5.968	2.810	5.995.480
Utrecht	71.456	55.003	3.869	12.584	5.092.824
Zeeland	163.987	158.988	1.575	3.424	1.451.087
Zuid-Holland	261.091	216.714	5.239	39.138	11.952.787
Totaal	1.757.276	1.578.362	42.664	136.250	63.833.341

Bron: Van de Burgt & Van de Hoek, 2020.

a) Let op: het gaat hier om het totaal aantal gehonoreerde aanvragen. Aanvragen die om diverse redenen niet zijn gehonoreerd en dus niet tot een levering hebben geleid, zijn hier in niet meegerekend.

b) De aanvragen bij een andere provincie zijn inclusief leveringen uit universiteitsbibliotheken.

Leeswijzer tabel *Aangevraagde en geleverde materialen via IBL, 2019*

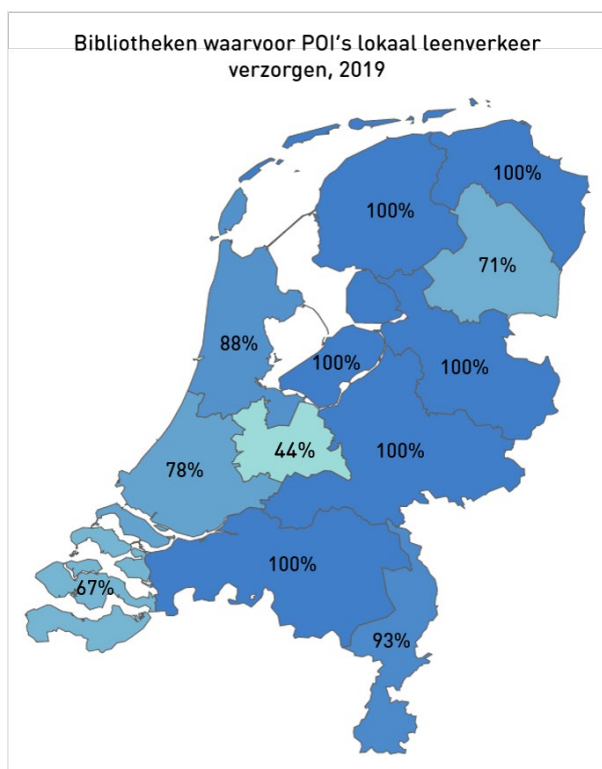
Op provinciaal niveau toont deze tabel bijvoorbeeld dat leden van de openbare bibliotheken in de provincie Drenthe in totaal bijna 174 duizend exemplaren hebben aangevraagd. Hiervan zijn 160 duizend aanvragen door bibliotheekorganisaties binnen de provincie afgehandeld en circa 1,5 duizend door bibliotheekorganisaties elders in het land.

POI's vervoeren meeste materialen

De POI is verantwoordelijk voor de verplaatsing van boeken binnen de provincie. Deze haalt het aangevraagde materiaal op bij de leverende bibliotheek en bezorgt het bij de aanvragende bibliotheek. Ook het transport terug naar de leverende bibliotheek wordt verzorgd door de POI. Voor het transport buiten de provincie wordt naast het eigen transport ook gebruikgemaakt van de nachtdistributieservice van een extern distributiebedrijf.¹ De POI in de provincie van de leverende bibliotheek haalt het aangevraagde materiaal eerst op bij de leverende bibliotheek. Daarna wordt het per nachtransport door het distributiebedrijf vervoerd naar de POI in de provincie van de vragende bibliotheek. Deze POI vervoert het boek vervolgens naar de vragende bibliotheek. Voor

¹ Met uitzondering van het vervoer tussen de provincies Noord- en Zuid-Holland (Probiblio) en Brabant en Tilburg (Cubiss). Het vervoer van materialen tussen deze provincies wordt door de gezamenlijke POI verzorgd. Ook in Gelderland en Overijssel (Rijnbrink) vervoerde de gezamenlijke POI over de provincie grenzen heen. Daarnaast wordt in deze provincies deels gebruikgemaakt van een extern distributiebedrijf.

de retourzending wordt hetzelfde proces in omgekeerde volgorde gevolgd. Dit betekent dat het totaal aantal aangevraagde materialen buiten de provincie twee keer door POI's en twee keer door het distributiebedrijf wordt vervoerd. Naast het vervoer tussen bibliotheken binnen en buiten de provincie, verzorgen POI's vaak ook het transport van materialen tussen de vestigingen van één bibliotheek organisatie. In Flevoland, Friesland, Gelderland, Groningen, Noord-Brabant en Overijssel verzorgen de POI's het lokale leenverkeer voor alle bibliotheekorganisaties in de provincie (Van de Burgt & Van de Hoek, 2020).

Bron: Van de Burgt & Van de Hoek, 2020.

Driekwart bibliotheekleden reserveert boeken

Uit onderzoek van BiebPanel blijkt dat circa driekwart van de bibliotheekleden jaarlijks weleens een boek reserveert bij de bibliotheek. De meeste leden die boeken reserveren, doen dat bij de eigen bibliotheekvestiging of -organisatie. Ruim een derde van de leden die reserveren (37%) heeft in 2017 boeken van een andere bibliotheek in de provincie gereserveerd; 13% deed dat bij

een bibliotheek in een andere provincie. Bibliotheekleden reserveren met name omdat boeken zijn uitgeleend of niet aanwezig zijn in de collectie. De meeste reserveringen worden gemaakt via de website van de bibliotheek en in mindere mate via medewerkers of de app. Voor oudere bibliotheekleden spelen medewerkers een grotere rol bij het reserveren van boeken. Het maken van een reservering wordt als gemakkelijk en snel ervaren, maar men zou het op prijs stellen als bij het maken van een reservering wordt aangegeven wanneer het boek beschikbaar komt. Jongere bibliotheekleden zijn daarbij minder lang bereid te wachten op een gereserveerd boek dan ouderen (Probiblio, 2018).

Bronnen

- > Burgt, A. van de & Hoek, S. van de (2020). [Bibliotheekstatistiek 2019](#). Den Haag: KB.
- > KB (2019). [Landelijke beschikbaarheid van collecties. Een nieuwe aanpak in het openbaar bibliotheeknetwerk](#). Den Haag: KB.
- > KB (2020). [Gezamenlijk collectieplan. Beleidskader collectiebeleid van het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen 2020-2024](#). Den Haag: KB.
- > Maas, R. & Vroomen, I. (2020). [Muziekweb. De muziekbibliotheek van Nederland](#). Rotterdam: Muziekweb/Stichting Centrale Discotheek Rotterdam.
- > Probiblio (2018). [Customer Journey rondom reserveren & verlengen. Rapportage totale BiebPanel - Maart 2018](#). Hoofddorp: Probiblio.